

ምዕራፍ ከስራ ከገደ

ክውቀትን መሻት

የምዕራፍ ዓላማዎች፣ ይህንን ምዕራፍ ተምረህ/ተምረሽ ስታጠናቅቅ/ስታጠናቅቂ፤

- የዕውቀትን ዋና ዋና ምንጮች ታውቂያለሽ/ታውቃለህ።
- ኋላቀር አስተሳሰብና አመለካከትን በመለየት የዕውቀት ጠቀሜታን ትረዳለህ/ትረጃለሽ።
- የንባብ ልምድና የመረጃ አደደዘ ጥቅምን ታውቂያለሽ/ታውቃለህ።

11.1 ዋና ዋና የዕውቀት ምንጮች፤

ምዕራ 11.1 መጻሕፍት የዕውቀት ምንጮች ናቸው

ምዕራ 11.2 ትምህርት የዕውቀት ምንጭ ነው

ምዕራ 11.3 ሰዎችም የዕውቀት ምንጮች ናቸው

- በምዕራ 11.1 የምንመለከታቸው ሰዎች ለዕውቀት ምንጭ የሚሆኑ መረጃዎችን ከየት እያገኙ ይመስላችኋል?
- በምዕራ 11.2 እና 11.3 ላይ የምትመለከቷቸው የዕውቀት ማግኛ ዘዴዎች በምን ይመሳሰላሉ? ልዩነታቸውስ ምንድነው?

ጥቅምት፤

ወርሀ ጥቅምት በብዙ የሀገራችን አካባቢዎች በሁለት ነገሮች ትታወቃለች፤ በአበባና በእሸት። አበባ የሠላም፣ የደስታና የምሥራች ምልክት ነው። ከዚህ ባሻገር ሰዎች አበባን ለፍቅር፣ ለታማኝነት፣ ለምስጋና መግለጫና ለመሳሰሉት ይጠቀሙበታል። አበባ በሐዘን ጊዜም ያገለግላል። ምክንያቱም አበቦች ቶሎ የሚረግፉ በመሆናቸው ለሰው ዕድሜ አጭርነት በምሳሌነት ይቀርባሉ።

የጥቅምት ሌላው መለያ እሸት ነው። ወተትና ቅቤ እንደልብ የሚገኝበትም ወር ነው። ምን ይኼ ብቻ፤ ጥቅምት የማር እመቤትም ናት፤ ያውም የማር እሸት! “ማር መቁረጥ በጥቅምት”፣ “እህልን መቆጠብ በጥቅምት”፣ “ልጅን በጡት፣ እህልን በጥቅምት” የሚሉት የአበው አባባሎች በጥቅምት ሁሉም ነገር በብዛት መገኘቱን ብቻም ሳይሆን፣ የሚገኙትም ነገሮች ምርጥ ምርጥ መሆናቸውን ያሳያሉ።

አባባሎቹ የተገኘውን ነገር በጥንቃቄ መያዝ እንደሚያስፈልግም ይጠቁማሉ። ለምሳሌ “ልጅን በጡት፣ እህልን በጥቅምት” የሚለውን እንውሰድ። ልጅ በሕጻንነቱ በሚገባ ካልያዙት ካልመገቡት ወይም ካልተንከባከቡት፣ ሲያድግ መልካም ዜጋ አይሆንም። በጥቅምት ሰብሉ እንዲይገቡ በት በመጠበቅና በመንከባከብ እንዲሁም በታህሣሥና በጥር ወራት ያገኘውን ምርት በሥርዓት ካልያዘው፣ በሰኔና በሐምሌ መራቡ አይቀርም። ስለሆነም ምርቱን ከቡቃያነቱ ጀምሮ በጥንቃቄ መያዝ ያስፈልጋል ማለት ነው።

ጥቅምት የምትታወቀው በእነዚህ ነገሮች ብቻ አይደለም። የወንዝ ውሃውም ጥርት ብሎ የሚገኘው በጥቅምት ነው። ችግሩ የጥቅምት ውሃ ፈላጊው ትንሽ ነው። “ውሃ የጥቅምት ነበርሽ ማን በጠጣሽ፣ ምክር የድሃ ነበርሽ ማን በሰማሽ” የሚባለው ለዚህ ነው።
(ካሕሳይ ገብረ እግዚአብሔር፣ 1998፣ 112-115 ተሻሽሎ የተወሰደ)

መልመጃ 1

ከዚህ በላይ የቀረበውን ምንባብ መሠረት በማድረግ የሚከተሉትን ጥያቄዎች መልሱ፡፡

1. ስለጥቅምት ወር የዳፊው ሰው የጽሑፉን መረጃ ከየት ያገኘው ይመስላችኋል?
2. ደራሲው መረጃውን እንዴት ሲሰበስበው ቻለ ትላላችሁ?
3. ከዚህ ተነስታችሁ ዕውቀት ሲገኝ የሚችልበት ችግርን የመረጃዎች ምንጮችን ዘርዝሩ።

ዕውቀት ከዕድሜያችን፣ ከልምዳችንና ከትምህርት ደረጃችን በምናገኘው መረጃ ላይ ተመሥርቶ የሚያድግ የህሊና ሁብት ነው። ዕውቀት ባለን መረጃ ልክ የሚመዘን ነው ማለት ይቻላል። ስለዚህ በዕውቀት መዳበር ሂደት ውስጥ የመረጃ ጉዳይ በቀላሉ የሚታይ አይሆንም።

ዕውቀት ከመጻሕፍት፣ ከጋዜጦች፣ ከሬዲዮና ከቴሌቪዥን እንዲሁም ከሰዎችና ከአካባቢያችን የሚገኝ ነው። በመሆኑም አካባቢም አንዱ የዕውቀት ምንጭ ነው። ለምሳሌ ከፍ ሲል ያነበብነውን የጥቅምት ወር ጽሑፍ ለማዘጋጀት

ደራሲው አካባቢውን በሚገባ ተመልክቷል፣ የአባቶችንም አባባል አዳምጦ መዝግቧል። ይህ ሁኔታ ዕውቀት በመገባየት ሂደት ውስጥ የምልክታን፣ የማድመጥን፣ የንባብንና የመረጃን ቁርኝት ያመለክታል።

ዕውቀትን ከአካባቢያችን የምናገኘው ነገሮችን በቀጥታ በመመልከት፣ በማሸተት፣ በመቆመስ፣ በመዳሰስና በማድመጥ ነው። ስለአካባቢያችን ወንዞች የውሃ መጠን መጨመር ወይም መቀነስ፣ ስለሰዎች ሠላማዊ እንቅስቃሴ፣ በአካባቢያችን ስላለው የልማት ሁኔታ ዕውቀት የምናገኘው በቀጥታ በአካል በቦታው ተገኝተን ነው።

በሳይንሳዊ መረጃ ላይ የተመሠረተ ዕውቀት ከምናገኛቸው ምንጮች ዋናው ትምህርት ቤት ነው። ይህ የሚሆነውም በልዩ ልዩ ሙያዎች የሠለጠኑ መምህራን በትምህርት ቤት ስለሚገኙ ነው። እነሱም በታማኝ መረጃ ላይ ያተኮረ ዕውቀት አያደራጁ ያቀርባሉ። በእርግጥ ልዩ ልዩ ጽሑፎችን በማንበብም ብዙ ዕውቀት ልናገኝ እንችላለን። እንደ ሬዲዮና ቴሌቪዥን ያሉትም ጥሩ የዕውቀት ምንጮች ናቸው። በጉብኝትም ዕውቀት የሚገባቸው መረጃዎች አሉ። ለምሳሌ በሀገራችን ስለሚገኙት ስለጥያ ትክል ድንጋዮች፣ ስለጭስ ዓባይ ፈፍቱ፣ ስለባሌ ድሬ ሼህ ሁሴን የአምልኮ ቦታ፣ ስለሐረር ግንብ፣ የሰው ዘር መገኛ ስለሆነው ስለሐዳር፣ እንዲሁም ስለስምጥ ሽለቆ ሐይቆች ማወቅ ስንሻ፣ የጉብኝት መረጃ ዋናው የዕውቀት ምንጭ ይሆናል።

ይሁንና ለዕውቀታችን መዳበር የሚያስፈልጉትን መረጃዎች ስንወስድ ጥንቃቄ ያስፈልጋል። ምክንያቱም አንዳንድ ጋዜጦች ወይም ሬዲዮ ጣቢያዎች እንዲሁም ግለሰቦች የተዛባ ወይም ሐሰተኛ መረጃ ካቀረቡልን የምናገኘው ዕውቀት የተዛባ ሊሆን ስለሚችል ነው። ስለዚህ መረጃውን ከመቀበላችን በፊት፣ ከሌሎች ምንጮች ጋር ማመሳከር እንዲሁም መምህራንንና አዋቂ ሰዎችን መጠየቅና ማረጋገጥ ይጠበቅብናል።

መልመጃ 2

የሚከተሉትን ጥያቄዎች ሥሩ።

1. ከሚከተሉት ርእሶች መካከል የሚመቻችሁን በመምረጥ ወይም መምህራችሁ የሚሰጧችሁን ርእስ በመውሰድ መረጃዎችን ከተሰደዩ ምንጮች ሰብስቡ። መረጃዎችንም በተሰደዩ መንገዶች አደራጁቸው፤

ሀ. የት/ቤታችሁና የወሳጆች ግንኙነት ምን እንደሚመስል፤

ለ. የዕብድ ውሻ በሽታ መንስኤውና ሲደረግ የሚገባው ጥንቃቄ ምን እንደሆነ፤

ሐ. በሕክምናዎች ያሉ ገበሬዎች፣ አርብቶ አደሮች ወይም ነጋዴዎች መሠረታዊ ችግሮች ምን እንደሆኑና እንዴትስ ሲያስወግዱቸው እንደሚጥሩ፤

መ. በመማር ሂደት ውስጥ የወሳጆች ድርሻ ምን እንደሆነ።

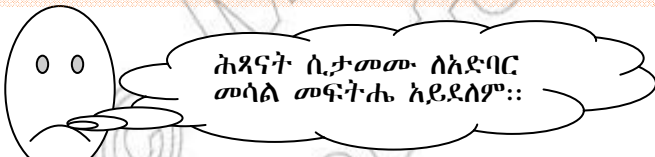
2. እነዚህን የሰበሰባችኋቸውን መረጃዎች በሚገባ አደራጅታችሁ ለመምህራችሁ አሳዩ።

11.2 ኋላቀር አስተሳሰብና አመለካከት፤

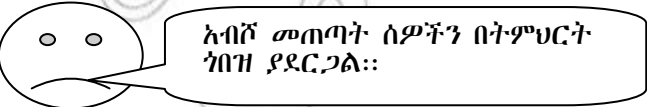
- ኋላቀር አስተሳሰብና አመለካከት ስንል ምን ማለታችን ነው?
- በአካባቢያችሁ የምታስተውሏቸው ምን ዓይነት ኋላቀር አመለካከቶች አሉ?

የመምህርት ገላጌ የቤት ሥራ፤

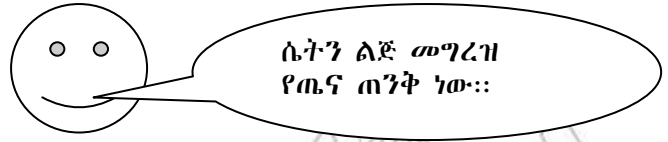
መምህርት ገላጌ የሚያስተምሯቸውን የ6ኛ ክፍል ተማሪዎች በአካባቢያቸው ያሉ ኋላቀር አመለካከትና አስተሳሰቦች መዝግብው እንዲያመጡና በክፍል ውስጥ እንዲወያዩባቸው አደረጉ። ተማሪዎቹም በማኅበረሰቡ ዘንድ ይስተዋላሉ ያሏቸውን ኋላቀር አመለካከቶችና አስተሳሰቦች በዝርዝር ይዘው መጡ። የተወሰኑት ተማሪዎች ይዘባቸው የመጡት የሚከተሉትን ነበሩ።

ተማሪ ባልቻ

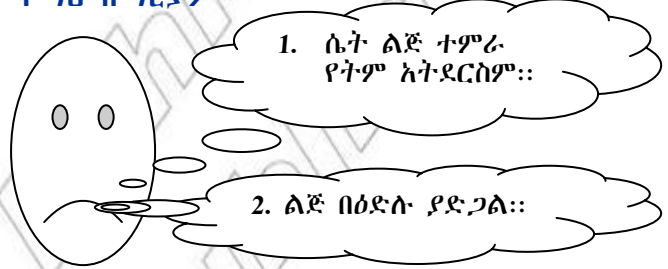
ተማሪ አያህሱሽም

ተማሪ መኪያ

ተማሪ ዘማርያም

ተማሪ ኾጃሱ

መልመጃ 3

የሚከተሉትን ጥያቄዎች መልሱ።

1. ከአምስቱ ተማሪዎች መካከል ኋላቀር አመለካከት ይዘው የመጡት የትኛኛ ናቸው? ይህን ሰማሰት ምክንያታችሁ ምንድን ነው?
2. እናንተስ እነዚህን ዓይነት ኋላቀር አስተሳሰቦች ባካባቢያችሁ አስተውላችኋል? እስቲ እየጠቀሳችሁ በክፍል ውስጥ ተወያዩባቸው።
3. የእነዚህ አመለካከቶችና አስተሳሰቦች መነሻ ምክንያት ምን ሲሆን ይችላል?
4. ኋላቀር አመለካከቶች ዕውቀት የመሻትና የማዳበርን ዝንባሌ እንዴት ይገዳሉ?

ኋላቀር አመለካከት በሳይንስ ባልተደገፈ ጭፍን ግምት ላይ የተመሠረተ ጎጂ ልማድ ነው። በተለይ በተፈጥሮና ሰው ሠራሽ ችግሮች ስንጠቃ ለኋላቀር አስተሳሰቦች የመጋለጥ ዕድላችን ይሰፋል። ለምሳሌ በቴክኖሎጂ ታግዘን በቂ ምርት ማምረት ካልቻልን፣ ዝናብ ሲያንስ ወይም ሲበዛ ሰብላችን ይጠፋብናል። ያኔ እንራባለን።

ስንራብም አንድ በደል ሠርተን አምላክ የተቆጣን ሊመስለን ይችላል። ነገር ግን በዘመናዊ ትምህርት በሚገኙ የቴክኖሎጂ ውጤቶች ተጠቅመን ብናመርትና ራሳችንን ብንችል ከዚህ ዓይነት ጭፍን ግምት እንራቀቃለን። ሰዎች የጤና መቃወስ ችግሮችም ይገጥሟቸው ይሆናል። አንዳንድ ግለሰቦች ለሕመማቸው መነሻ

የሚሆን ምክንያት እንዳለ ያስባሉ። ለምሳሌ ኤድስን ከፈጣሪ ቁጣ ጋር የሚያያይዙ ሰዎች አይጠፉም። ይህ ታዲያ ስለበሽታዎች አመጣጥ ያልተጨበጠ አመለካከት መፍጠር ነው።

ኋላቀር አመለካከቶች ለባዕድ አምልኮ ሊዳርጉን ይችላሉ። ባዕድ አምልኮም በሕይወት ላይ ምንም ተጽዕኖና ፋይዳ የማይኖራቸውን ነገሮች መለኮታዊ ኃይል እንዳላቸው በማመን የእነሱ ተገዥ መሆን ነው። አንዳንድ ሰዎች የተለያዩ እንሰሳት መንፈሳዊ ኃይል አላቸው ብለው በማመን ለእንሰሳቱ ግብር ያስገቡላቸዋል። ሌሎች ደግሞ ዝናብ ሲጠፋ ወይም ሌላ ዓይነት ችግር ሲገጥማቸው ይህን ያደረገው የወንዙ አምላክ ነው ወይም የእንሰሳት ውቃዱ ነው ብለው በማሰብ ለሚያምኑበት ነገር መስዋዕት ያቀርባሉ።

በኋላቀር አመለካከትና አስተሳሰብ ሥር ያሉ ወገኖች ልማትን በሥራ ከማምጣት ይልቅ “ያለልኝን አላጣውም” በማለት ዕድላቸውን መጠባበቅ ይመርጣሉ። መሰሎቻቸው ከችግር ተላቀው ሲመለከቱም “ዕድሉ ጥፎለት ነው” ይላሉ። ኑሮ አልሳካ ካላቸውም ዕድላቸውን ወደ ማማረር የአስተሳሰብ ቀውስ ይገባሉ።

ለዚህ ነው “ለመከራ የጣፈው ቢነግድ አይተርፈው” የሚለውን አፍራሽ ምሳሌያዊ ንግግር የምንሰማው። ዕድልን የተመለከተ ግጥምም አለ፡ “ወይ እኔን ግደለኝ ወይ ዕድሌን ባርከው ሆዴ ተቀደደ ሲርበኝ የማከው።”

ይህን መሰል አዝማሚያ ደግሞ መሸነፍንና ተስፋ መቁረጥን ያስከትላል።

ሰዎች ተስፋ ሲቆርጡም በራሳቸው ከመተማመንና በትግል ከችግር ከመውጣት ይልቅ ራሳቸውን አደጋ ላይ ሊጥሉ ይችላሉ። በጥቅሉ ሲታይ ኋላቀር አመለካከቶችና አስተሳሰቦች ጎጂነታቸው ከፍተኛ ነው። ስለሆነም ጉዳታቸውንና ፋይዳዬ ስነታቸውን ለማጎበዘብ በተግባር በማሳየት በሂደት ልናስወግዳቸው ይገባል። አስቀድመን ግን እኛ ራሳችን በትምህርታችን ጠንክረን አስተሳሰባችንን በሳይንሳዊ አመለካከት ላይ መመሥረት ይጠበቅብናል።

መልመጃ 4

- የሚከተሉትን ጥያቄዎች መልሱ፡፡**
- 1. ኋላቀር አስተሳሰቦች በጤና ላይ ምን ጉዳት ሲያስከትሉ ይችላሉ?
  - 2. በባዕድ አምልኮ መጠመድ የሚመጣው ከምንድነው? እሱስ ምን ጉዳት አለው?
  - 3. በትምህርት መግፋት ከኋላቀር አስተሳሰቦች ስመላቀቅ እንዴት ይረዳል?

11.3 መረጃ፤

- እናንተ መረጃዎችን በሥርዓቱ አደራጅታችሁ ትይዛላችሁ? እስካሁን በሥርዓት የያዛችኋቸው ምን ምን መረጃዎች አሏችሁ?
- ያሏችሁን መረጃዎች በሚገባ አጠናቅቆችሁ መያዛችሁ ጥቅሙ ምንድነው?

አስተዋዩ ዘበርጋ፤

ዘበርጋ በጥያ ትክል ድንጋዮች አካባቢ ካለች አንዲት ገጠር ት/ቤት የሚማር የ6ኛ ክፍል ተማሪ ነው። ይህ ልጅ በተፈጥሮው ንቁ፣ በትምህርቱም ትጉሕ ነው። ገና ማንበብና መጻፍ እንደቻለ፣ የእናትና የአባቱን፣ የወንድሞቹንና የእህቶቹን እንዲሁም የራሱን የልደት ቀንና የትውልድ ቦታ ወላጆቹን እየጠየቀ በማስታወሻው ላይ አሰፈረ። ከዚያም ዕድሜው እየበሰለ ሲመጣ፣ የሌሎች ሥጋ ዘመዶቹን የሕይወት ታሪክ ጭምር በማጠያየቅ ባጭሩ መዘገበ። በዚህም ሥራው እሱ የየትኛው የጉራጌ ቤተሰብ ተወላጅ እንደሆነ ለማወቅ ሞክሯል።

ከዚህም አልፎ የዚያን አካባቢ አምስት ቀበሌዎች መጠሪያ ስሞች ከአዛውንቶች እየጠየቀ መዘገበ። ቀጥሎም ቀበሌዎቹ ለምን እነዚህን ስሞች ሊያገኙ እንደቻሉ አዛውንቶቹን እየጠየቀ በትልቅ ማስታወሻ ላይ ጻፈ። አሁን በቅርብ ጊዜ ደግሞ የጥያን ትክል ድንጋዮች ታሪክ ከአካባቢው ተወላጆችና ከመምህራን እየጠየቀ መመዝገብ ጀምሯል። ይህን የ6ኛ ክፍልን የሥነዜጋና ሥነምግባር ትምህርት ተምሮ ሲያገባድድ ደግሞ፣ ስለቤተሰቡ፣ በአካባቢው ስለሚስተዋሉ ጠቃሚ ተሞክሮዎች ከዚህ ሰፊ ያለ መረጃ እንደሚያሰባ ስብ ተናግሯል።

ዘበርጋ ይህን ያድርግ እንጂ አንዳንድ ጓደኞቹ ግን ልክ እንደሥራፈት ያዩታል። “ዘበርጋ ትምህርቱን ከማጥናትና በትርፍ ጊዜው ቤተሰቡን ከማገዝ ይልቅ የረባ-ያልረባ ነገር ሲሞነጫጭር ይውላል” እያሉ ይሳለቁበታል።

መልመጃ 5

ከላይ በቀረበው መሠረት የሚከተሉትን ጥያቄዎች መልሱ፡፡

- ? 1. ዘበርጋ ትክክል ነው ወይስ በርግጥም የሥራ ፈት ሥራ እየሠራ ነው?
- 2. ዘበርጋ ይህን የጀመረውን ተግባር የበለጠ ውጤታማ ለማድረግ ከመረጃ መሰብሰቡ ጎን ለጎን ምን ማድረግ ያለበት ይመስላችኋል?

መረጃ ስለቤተሰባችን፣ ስለአካባቢያችን፣ ስለራሳችን፣ ስለ ትምህርት ቤታችን፣ እንዲሁም በተወሰነ ደረጃ ስለሀገራችን ጠቃሚ ሐሳቦች የምናገኝበት መንገድ ነው። ዘበርጋ ይህን በመረዳቱ ነው አቅሙ የፈቀደለትን ነገር ሁሉ እየተከታተለ የሚመዘግበው፣ ስለዚህም ሊደነቅ ይገባል።

መረጃ ጠቃሚ በመሆኑ በተከታታይ ሊሰበሰብና በጥንቃቄ ሊያዝ ይገባል። ይህም ሲባል በማንኛውም ወቅት የምናገኘውን መረጃ ሳናቃልል መመዘገብ አለብን ማለት ነው። ለምሳሌ ከሳምንት በፊት የነበረውና ዛሬ ያለው የአየር ሁኔታ ቢያንስ መጠነኛ ልዩነት ማሳየቱ አይቀርም። ስለሆነም ሳምንት መዘግብን የሚያስፈልገን ዛሬ ማለፍ የለብንም።

በዚህ ዓይነት የንግድ ዕቃዎች ዋጋ፣ የጤናችን ሁኔታ፣ በሰዎች ላይ የሚሰተዋሉ ባሕርያት፣ የእንስሳትና የዕዕዎች ዕድገት ወዘተ በየጊዜው ሊለዋወጡ ይችላሉ። በመሆኑም ሳናቋርጥ እየተከታተልን መመዘገብ ይገባናል።

መረጃ በጥንቃቄ ሊያዝ ይገባል ስንል በአንድ በኩል በምስጢር መጠበቅ አለበት ማለታችን ነው። ለምሳሌ የቤተሰቦቻችንንም ሆነ የራሳችንን ባሕርይ ወይም የጤንነት ሁኔታ ስንመዘግብ በምስጢር ማስቀመጥ አለብን። በዚህ ዓይነት በምስጢር ሊያዙ የሚገባቸው የግል፣ የቤተሰብ፣ የህይወት፣ የመስሪያ ቤት፣ የሀገርና ሌሎችም ጉዳዮች አሉ። ጥንቃቄ በሌላ በኩል መረጃዎች እንዳይጠፉ ወይም እንዳይባክኑ ለመጠበቅ ይጠቅማል።

መረጃዎችን መመዘገብ ብቻ ሳይሆን የተመዘገቡትን በምስጢር ማስቀመጥ ከጥፋት ያድናቸዋል። መረጃዎች በምስጢር ካልተቀመጡ ስንፈልጋቸው ላይገኙ ይችላሉ። ወይም ይመስቃቀሱና ለመለየት ያስቸግራናል። ባልታወቀ ሁኔታ

ሊሰረቁብንም ይችላሉ። ከተሰረቁብን ደግሞ ምስጢራችን ከመውጣቱም በተጨማሪ እኛ የለፋንበትን ሌላው ይጠቀምበታል ማለት ነው። ስለዚህ እንደ ዘበርጋ ያለ ንቁ ሰው መረጃ ከመሰብሰብ ጎን ለጎን፣ ሰነዶችን በጥንቃቄ ስለመያዝና በምስጢር ስለማስቀመጥ ግንዛቤ ማግኘት አለበት።

መልመጃ 6

በሚከተሉት ጥያቄዎች ላይ ተወያዩ፡፡

- ? 1. መረጃ ጠቃሚ ነው የሚባለው ለምንድን ነው?
- 2. መረጃ በአግባቡ ካልተያዘ ምን ጉዳት ያስከትላል?

11.4 የማንበብ ስምድ፤

11.4 ንባብ በቤተመጻሕፍት

11.5 ንባብ በቤት ታዛ ሥር

11.6 ንባብ በዛፍ ሥር

- አዘውትራችሁ ታነባላችሁ? የምታነቡ ከሆነ በየቀኑ ለምን ያህል ጊዜ የማንበብ ልምድ አላችሁ? የማታነቡ ከሆነስ ለምን አታነቡም?
- ምን ዓይነት ጽሑፎችን ታነባላችሁ? ለምን እንዲህ ያሉ ጽሑፎችን ለማንበብ ትወዳላችሁ?
- አዘውትራችሁ የምታነቡት የት ነው? እንደ ዚያ ያለ ቦታ የምትመርጡትስ ለምንድነው?

የማነው ትክክል?

ግደይ፣ ጠንክርና ዘምዘም የሚባሉት የ6ኛ ክፍል ተማሪዎች ስለንባብ ልምዳቸው የተለያዩ አቋም አላቸው። ይህንንም አቋማቸውን እንደሚከተለው ገልጸውታል።

ግደይ፣ አኔ ለንባብ በጣም ከፍ ያለ ፍላጎት አለኝ። ብዙ ዓይነት ጽሑፎችን እነባለሁ። ጽሑፎቹም ጋዜጦች፣ መጽሔቶች፣ መጻሕፍት ወይም ደብተሮቹ ሊሆኑ ይችላሉ። የማነበውም በቂና ተመጣጣኝ ብርሃን ባለበት ቦታ ማለትም በዛፍ ሥር፣ በቤተ መጻሕፍት ውስጥ፣ በቤት ታዛ ሥር፣ በቤት ውስጥ ነው።

ዘምዘም፣ ግደይ ልክ አይደለሁም። ማንበብ የሚገባን ባን ትንሽ ትንሽ ብቻ ነው፤ አለበለዚያ ዓይኖችን ሊጠፋ ይችላል። አባቴም ብዙ የሚያነብ ሰው ሥራፈት ነው ራሱንም ያሳምማል ብሎኛል። ማንበብ ያለብንም ደብተራችንንና መማሪያ መጽሐፎችን ብቻ መሆን አለበት። ሌላ ነገር ማንበብ

ያለብን እንደነ ቲቸር በደንብ ስናድግ ነው። ስናነብም በቤተ መጻሕፍትና በቤታችን የጥናት ክፍላችን ውስጥ ብቻ መሆን አለበት።

ጠንክር፣ ግደይም ሆነ ዘምዘም ተሳስታችኋል። የምናገኘውን ጽሑፍ ሁሉ ማንበብ የለብንም። እነቲቸር የሚሰጡንን የቤት ሥራ ለመሥራት የሚያስፈልጉንን መጻሕፍት እናነባለን። ልቦለዶችንም ማንበብ አይከፋም። ጋዜጣ ከሆነ ግን የስፖርት አምዶችን ብቻ ማንበብ ይበቃል። ሌሎች ጽሑፎችን ማንበብ ግን ጥቅም የለውም።

መልመጃ 7

- ከላይ በቀረበው ውይይት መሠረት የሚከተሉትን ጥያቄዎች መልሱ፡፡**
1. ከሦስቱ ተማሪዎች ስለንባብ የተሻለ ስቋም ያለው ማነው? ለምን ይመስላችኋል?
  2. ስለሦስቱ ተማሪዎች ክርክር ከተወያዩት በኋላ ስለማንበብ ልምድ ምን ተገነዘባችሁ?

ንባብ ዕውቀታችንን የምናዳበርበት መሣሪያ ነው። ስንማርም መምህራን የሚነግሩንን ብቻ መቀበል ሳይሆን፣ እኛም ብዙ አንብቦን ተጨማሪ ዕውቀት ማግኘት አለብን። ስለሆነም ገና ከልጅነታችን ጀምረን ከንባብ ልምድ ጋር አብረን ማደግ ይገባናል። ስለንባብ ልምድ ልብ የምንላቸው ጉዳዮችም አሉ። በምናነበበት ጊዜ ተመጣጣኝ ብርሃን ያለው ቦታ መምረጥ አለብን። ከፍተኛም ሆነ ዝቅተኛ ብርሃን ባለበት ቦታ ማንበብ ለዓይን ጠንቅ ነው። አንዳንድ ሰዎች በፀሐይ ውስጥ ሆነው ወይም እጅግ ከፍ ባለ የኤሌክትሪክ ብርሃን ያነባሉ። በደከመ ብርሃን የሚያነቡም ሰዎች ያጋጥሙናል። እንዲህ የሚያደርጉ ልጆች ሲያጋጥሟችሁ ለዓይን ሕመም እንዳይጋለጡ ምክራቸው።

ሌላው ልብ ማለት ያለብን የንባብ ምርጫ ጉዳይ ነው። ማንበብ የሚገባን የምንማረውን ትምህርት ብቻ አይደለም። ተጨማሪ መረጃ የሚሰጡ ጽሑፎችንም ማንበብ ይጠበቅብናል። የጋዜጦችንና የመጽሔቶችንም የተለያዩ አምዶችን ቢያንስ አለፍ አለፍ እያልን ማንበብ አለብን። ለንባብ ጊዜና ቦታ መወሰን አስፈላጊ ቢሆንም፣ እነዚህን ነገሮች አመካኝቶ ከንባብ መዘናጋት ግን አያስፈልገውም።

የግድ በቤተመጻሕፍት ብቻ ካልሆነ አላነበም ማለት የለብንም። ተመጣጣኝ ብርሃን እስካለ ድረስ በዛፍ ሥር፣ በታክሲና በአውቶቡስ ላይ፣ በሳሎን ውስጥ፣ በመኝታ ቤታችንና በሌሎችም ሥፍራዎች ማንበብ ይቻላል።

ደራሲ መንግሥቱ ለማን፣ አቶ ይድነቃቸው ተሰማን፣ ፐሮፌሰር አክሊሉ ለማን፣ አቶ ይልማ ዴሬሳን፣ ባለቅኔ ጸጋዬ ገብረ መድኅንን የመሳሰሉ የሀገራችን ታላላቅ ሰዎች ታላቅ ለመባል የበቁት ብዙ ከማንበብና ነገሮችን በጥልቀት ከመመርመር ነው። እናንተም የእነሱን አርአያ በመከተል የታወቃችሁ ምሁራን ሆናችሁ ሀገራችሁን ለማስጠራት ብዙ ማንበብ አለባችሁ።

መልመጃ 8

በሚከተሉት ጥያቄዎች ላይ ተወያዩ።

1. ለማንበብ የተወሰነ ቦታ መምረጥ የገደ አስፈላጊ አይደለም የተባለው ለምንድነው?
2. አዘውትሮ ማንበብ ምን ጥቅም ያስገኛል?
3. በመማርና ብዙ በማንበብ ለሀገራችው ውስታ የሠሩ ሦስት ሰዎችን በቃሰ መጠይቅ ወይም በንባብ መረጃ አሰባስቡ። ከዚያም እነዚህ ዜጎች ለአዘውትሮው ለሀገራችው የዋሉትን ውስታ ለክፍል ጓደኞቻችሁ አቅርቡ።

11.5 የትምህርት አጠናን ዘዴ፤

- ትምህርታችሁን ማጥናት ከመጀመራችሁ በፊት ምን ምን ዝግጅት ታደርጋላችሁ?
- ትምህርታችሁን በማጥናት ሂደት ምን ሥልት ትከተላላችሁ? ስትጨርሱስ?

ከድርና ብርመሬት፤

እኛ ትምህርት ቤት ከድርና ብርመሬት የሚባሉ የ6ኛ ክፍል ተማሪዎች አለ። ከድር አንዳንዴ በክፍል ውስጥ እንቅልፉ ይመጣበታል። በትምህርቱም ደክም ያለ ውጤት አለው። ብርመሬት ግን ጎበዝ ተማሪ ናት። በክፍል ውስጥ መምህራን ሲያስተምሩ ያልገባትን ነገር ትጠይቃለች፣ ሌሎች ሲጠይቁም በመመለስ ትሳተፋለች።

መምህርት ብርክቲ ይህን የሁለቱን ልጆች ልዩነት አስተውለዋል። አንድ ቀን መምህርቷ ሁለቱ ልጆች ትምህርታቸውን እንዴት እንደሚያጠኑ ለክፍሉ እንዲያስረዱ ጠየቋቸው።

ከድር እንዲህ ሲል አስረዳ። በየቀኑ ማጥናት

ይሰለገኛል። የማጠናው ፈተና ሲደርስ ነው። የምፈተነው ትምህርት ነገ ነው ሲባል ደብተራን አነሳና ከመኝታ ክፍሌ እገባለሁ። ከዚያም እስኪደክመኝ ማጥናት ነው። ሳጠናም የማይገባኝ ነገር ካለ ምንም ማድረግ አልችልም፣ እዘለዋለሁ።

ብርመሬትም በተራዋ ቀጠለች። እኔ በአንድ ቀን ብዙ በማጥናት ራሴን ማስጨነቅ አልወድም። በየቀኑ የተማርኩትን ከሥር ከሥር አጠናለሁ። ካልገባኝም ከጓደኞቼ ጋር እነጋገርበታለሁ። እኔም ካልገባኝ አስተማሪዬን እጠይቃለሁ። ጥናት ከመጀመሪያ በፊት የሚያስፈልጉኝን ነገሮች ማለትም እንደ መዝገበ ቃላት፣ ማስታወሻ ደብተር፣ ማገናዘቢያ መጻሕፍት አዘጋጃለሁ። የማንበውንም ነገር በማስታወሻ እይዛለሁ። እንደዚህ ካጠናሁ በደንብ ይገባኛል። ለዚህ ይመስለኛል ባለፈው ዓመት አንደኛ ወጥቼ የተሸለምኩት። ዘንድሮም በቴስቶች ጥሩ ውጤት እያገኘሁ ነው፣ አንደኛ እንደምወጣ አልጠራጠርም።

መልመጃ 9

በሚከተሉት ጥያቄዎች ላይ ተወያዩ።

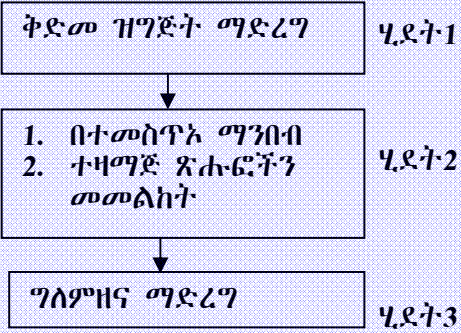
1. ከከድርና ከብርመሬት ጥሩ የጥናት ልምድ ያለው ማንው ትላላችሁ? ለምን?
2. ከተራ ቁጥር1 መልሳችሁ አንጻር ስታዩት ጥሩ ውጤት ለማምጣት እንዴት ማጥናት ያስፈልጋል?

የጥናት ንባብና ሌላው ንባብ መጠነኛ ልዩነት አላቸው። ጠቅላላ ዕውቀትና መረጃዎችን የምናነበው ባገኝንበት ቦታ ሁሉ ሊሆን ይችላል። በእንዲህ ዓይነት ንባብ ማስታወሻ መያዝና እየመለሱ ማንበብ የግድ አይደለም።

በጥናት ንባብ ግን የትምህርቱ ነጥቦች እስኪገቡን ድረስ እየመለሱን እናነባለን። ስናጠናም ብርመሬት የጠቀሰቻቸውን አስፈላጊ የጥናት መሣሪያዎች ማዘጋጀት አለብን። ከዚህም በተጨማሪ ጸጥታ ያለው ቦታ መምረጥና ምቹ መቀመጫዎች ላይ መቀመጥ ያስፈልጋል።

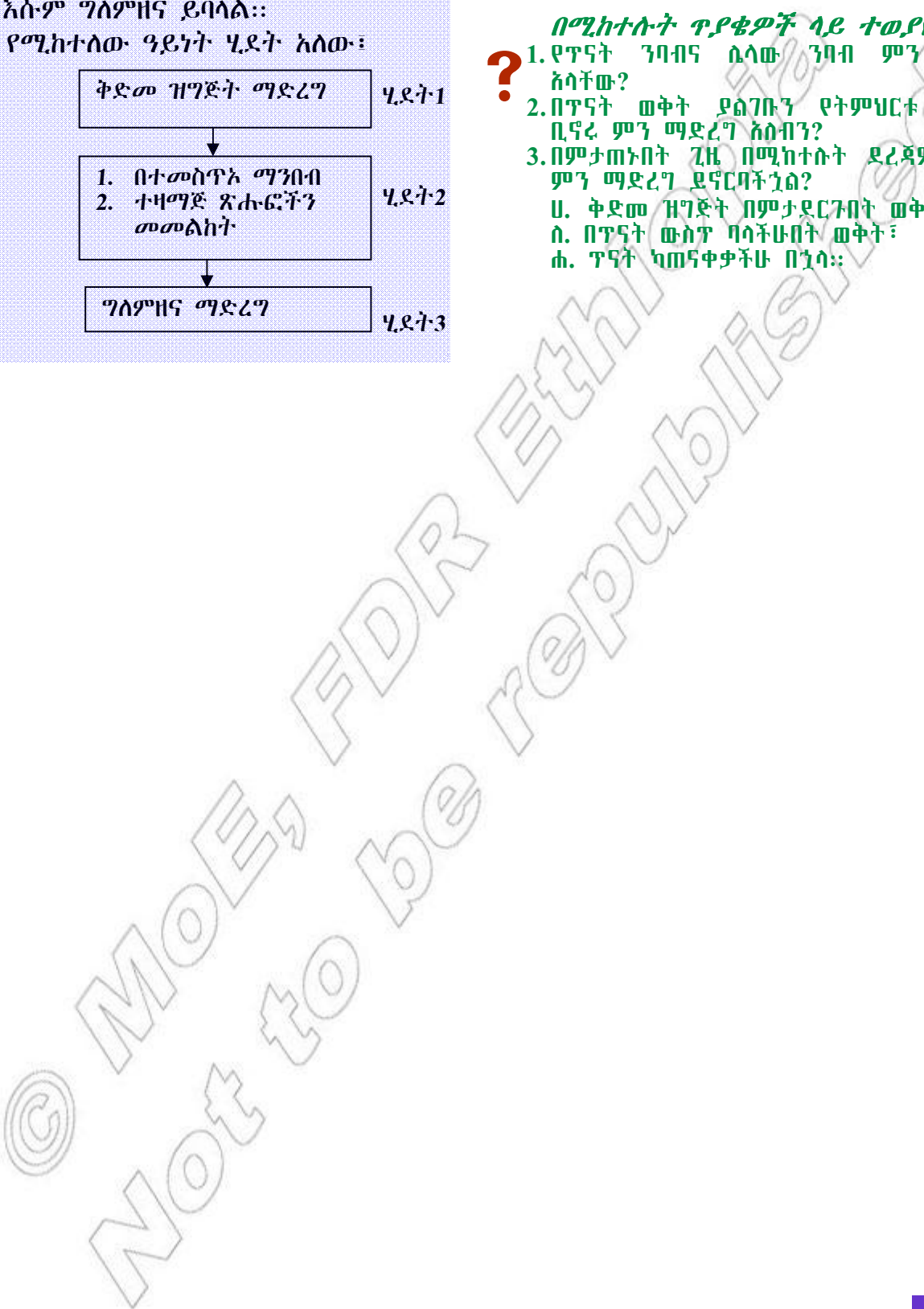
ስናነበም ነገሮችን በትኩረት እየመረመርን መሆን ይገባዋል። ያልገቡንንም ነጥቦች ለይተን በማውጣት ለጓደኞቻችን ወይም ለክፍል ውይይት ማቅረብ ያስፈልገናል። የምናነበውም ደብተሮቻችን ብቻ መሆን የለብትም። የተማርናቸውን ርዕሶች የሚመለከቱ መጻሕፍትን በማፈላለግ ተጨማሪ ማብራሪያዎችን ማግኘት የጎበዝ ተማሪማሪ ተግባር ነው። አጥንተን ሲበቃንም ፍራ

ነገሮችን ምን ያህል እንደተረዳን ልዩ ልዩ ጥያቄዎችን በመስራት ራሳችንን መመዘን ተገቢ ነው። እሱም ግለምዘና ይባላል። ጥናት የሚከተለው ዓይነት ሂደት አለው፡

መልመጃ 10

- ?** በሚከተሉት ጥያቄዎች ላይ ተወያዩ፡፡
1. የጥናት ንባብና ሲላው ንባብ ምን ልዩነት አሳኝው?
  2. በጥናት ወቅት ይልገቡን የትምህርቱ ነጥቦች ቢኖሩ ምን ማድረግ አስብን?
  3. በምታጠኑበት ጊዜ በሚከተሉት ደረጃዎች ላይ ምን ማድረግ ይኖርባችኋል?
 ሀ. ቅድመ ዝግጅት በምታደርጉበት ወቅት፤
 ለ. በጥናት ውስጥ ባሳችሁበት ወቅት፤
 ሐ. ጥናት ካጠናቀቃችሁ በኋላ፡፡

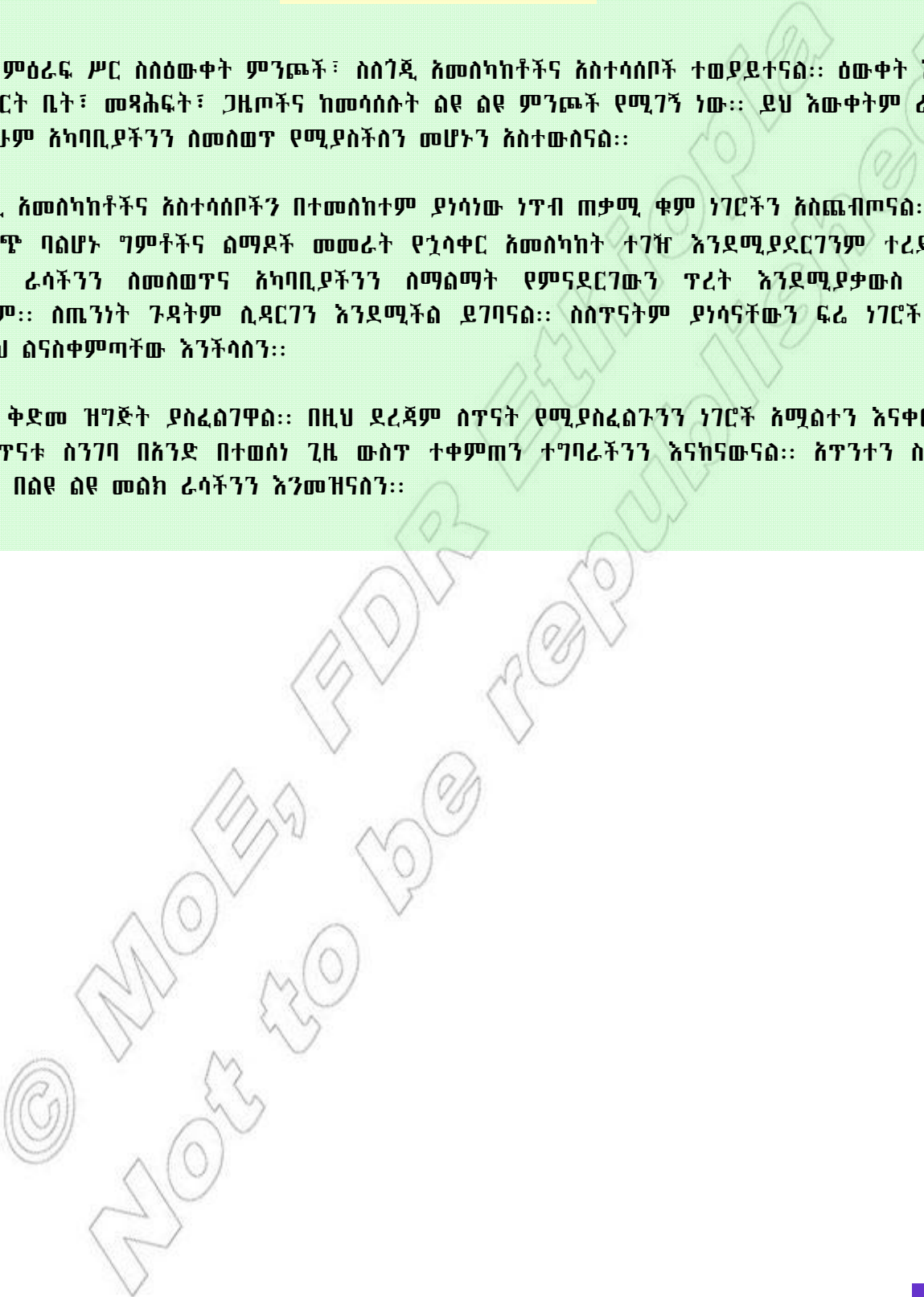

የምዕራፍ ማጠቃለያ

በዚህ ምዕራፍ ሥር ስለዕውቀት ምንጮች፣ ስለገጂ አመለካከቶችና አስተሳሰቦች ተወያይተናል። ዕውቀት እንደ ትምህርት ቤት፣ መዳከፍት፣ ጋዜጦችና ከመሳሰሉት ልዩ ልዩ ምንጮች የሚገኝ ነው። ይህ እውቀትም ራሳችንን እንዲሁም አካባቢያችንን ለመስወጥ የሚያስችሉን መሆኑን አስተውሎናል።

ስለገጂ አመለካከቶችና አስተሳሰቦችን በተመለከተም ያነሳነው ነጥብ ጠቃሚ ቀም ነገሮችን አስጨብጦናል። ተጨባጭ ባልሆኑ ግምቶችና ልማዶች መመራት የኋላቀር አመለካከት ተገዥ እንደሚያደርገንም ተረድተናል። እሱም ራሳችንን ለመስወጥና አካባቢያችንን ለማልማት የምናደርገውን ጥረት እንደሚያቃውስ ጥርጥር የለውም። ለጤንነት ጉዳትም ሊደርገን እንደሚችል ይገባናል። ስለጥናትም ያነሳናቸውን ፍሬ ነገሮች ባጭሩ እንዲህ ልናስቀምጣቸው እንችላለን።

ጥናት ቅድመ ዝግጅት ያስፈልገዋል። በዚህ ደረጃም ስጥናት የሚያስፈልጉንን ነገሮች አሟልተን እናቀርባለን። ወደ ጥናቱ ስንገባ በአንድ በተወሰነ ጊዜ ውስጥ ተቀምጠን ተግባራችንን እናከናውናል። አጥንተን ስንጨርስ ደግሞ በልዩ ልዩ መልክ ራሳችንን እንመዘናለን።

የምዕራፍ ቁጥር ቃላት

- ዕውቀት፣** ንድፈ ሐሳቦችን፣ ነገሮችንና ሁኔታዎችን በጥበቃ የመረዳት ችሎታ።
- መረጃ፣** ስለሰዎች፣ ስለአካባቢ፣ ስለነገሮች፣ ስለጉዳዮች ስመረዳት የሚሰበሰብ ጥሬ ሐሳብ።
- ኋላቀር አመለካከት፣** በሳይንስ ያልተደገፈ፣ በልማድ ብቻ የሚታመን ጎታች ግምትና እምነት።
- ባዕድ አምስት፣** ነገሮች በሕይወት ላይ መስኮታዊ ተጽዕኖ እንዳላቸው በመቀበል ማምለክ።
- ጥናት፣** ንድፈ ሐሳብን በጥበቃ ለመረዳት ጽሑፋዊ ወይም ሌሎች የመረጃ ምንጮችን እየፈተኑና እየመረመሩ ማጤን።
- ንባብ፣** የተለያዩ መረጃዎችን ከደዘ ጽሑፎች ጋር መነጋገር።
- ገለምዘና፣** ከጥናት በኋላ ጥያቄዎችን በመሥራት የተረዳትን ፍሬ ነገር መክሰስ።

የምዕራፍ የክስሳ ጥያቄዎች

ቀጥሎ የቀረቡትን የክሰሳ ጥያቄዎች በደብተራችሁ ላይ ገልብጣችሁ ሥሩ።

I የሚከተሉት ዓረፍት ነገሮች ትክክል ከሆኑ «እውነት» ትክክል ካልሆኑ «ሀሰት» በማለት መልሱ።

- 1. ዋናው የዕውቀት ምንጭ ት/ቤቶች ናቸው።
- 2. ትምህርት ሲሰፋፋ ሷሰቀር አመለካከትም ሥር እየሰደደ ይሄዳል።
- 3. የተሻሰ ቤት ውስጥ ስመኖር የተሻሰ ዕውቀት ያስፈልጋል።
- 4. መረጃ ዕውቀትን ለማዳበር አንዱ አማራጭ ነው ማለት ይቻላል።

II በ “ለ” ሥር የተዘረዘሩትን በ“ሀ” ሥር ከተዘረዘሩት ጋር አዛምዱ።

1. ሷሰቀር አመለካከት ነው፤ 2. ዋናው የዕውቀት ምንጭ፤ 3. ጥናት፤ 4. ቅድመ ጥናት፤ 5. የመረጃ ምንጮች	ሀ. ሴት ልጅን ማስተማር ጥቅሙ ትንሽ ነው። ሰ. የጥናት ቀሳቀሶችን መምረጥ። ሐ. ሰንደቃዓሳማን ማክበር። መ. ከሲሳው ንባብ በተሰየ ሁኔታ ይካሄዳል። ሠ. ትምህርት በትኩረት የሚነበብበት ሂደት። ረ. ትምህርት ቤት። ሰ. ሬዲዮ፣ አረጋውያን፣ ሞባይል።

III ለሚከተሉት ጥያቄዎች ትክክለኛውን መልስ ምረጡ።

- 1. ሷሰቀር አስተሳሰቦች ሲቀየሩ የሚችሉት መቼ ነው?
  - ሀ. ሕዝብ በትምህርት ሲታነጽ፤
  - ሰ. ሳይንስና ቴክኖሎጂ ሲያደግ፤
  - ሐ. በትምህርታችን ስንገፋ፤
  - መ. ሁሉም።
- 2. ስለጥናት ትክክል የሆነው የትኛው ነው?
  - ሀ. ማጥናት የሚቻለው በትምህርት ቤት ብቻ ነው፤
  - ሰ. በደንብ ማጥናት የሚገባን የፈተና ሰሞን ሲቃረብ ነው፤
  - ሐ. ውጤታማ መሆን የሚቻለው ከሥር ከሥር ሲጠና ነው፤
  - መ. ከጓደኞች ጋር ማጥናት ትኩረትን ይረብሻል።
- 3. ከሚከተሉት መካከል መረጃ ሊሰጠን የሚችለው የትኛው ነው?
  - ሀ. ቴሌቪዥን፤
  - ሰ. ሬዲዮ፤
  - ሐ. ጋዜጣ፤
  - መ. ሁሉም።
- 4. በጥናት ጊዜ ማስታወሻ መያዝ በዋናነት ለምን ይጠቅማል?
  - ሀ. ያልገቡንን ጉዳዮች፣ ስውደይት ለማቅረብ፤
  - ሰ. የእጅ ጽሑፍን ለማሻሻል፤
  - ሐ. ማስታወሻ መያዝ ብዙም ጥቅም የለውም፤
  - መ. ሁሉም።
- 5. ከሚከተሉት መካከል ሷሰቀር አስተሳሰብ የሆነው የትኛው ነው?
  - ሀ. አዘውትሮ ማንበብ አገልግሎት ፍልስፍና ውስጥ ይጨምራል፤
  - ሰ. ሴቶች በማንኛውም ብቃታቸው ከወንዶች ዕኩል ናቸው፤
  - ሐ. ሴትን ልጅ ማስተማር ሁሉንም ይጠቅማል፤
  - መ. ሀ እና ሰ ሷሰቀር አስተሳሰብ ናቸው።

IV የሚከተሉትን ጥያቄዎች ባጭሩ መልሱ።

- 1. ዕውቀት እየደበረ እንዲሄድ ማድረግ ምን ጥቅሞች አሉት?
- 2. ጥናት ከሲሳው የአነባብ ሂደት የሚሰየው በምንድነው?
- 3. ባዕድ አምልኮ ስሷሰቀር አስተሳሰብ ሲደርግ የሚችለው እንዴት ነው?
- 4. ሷሰቀር አመለካከቶችን ለማስወገድ የሚቻለው እንዴት ነው?